

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Herczeg Ferenc a Sándor-utcai
Tisztelt Házról

Forrás:

Pesti Hírlap

Bsp.
(Hely)

1943. 11. 27.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Osztályozás

Tárgy

725.11

Hely

Idő

"1943"

Személy

Herczeg Ferenc a Sándor-utcai Tisztelt Házról

Beszélgelés Magyarország író-
tejedelmével, aki már ötven év. el-
ezelőtti képviselő volt

A most lezárult hét első napján, hétfőn Horthy Miklósnak, Magyarország kormányzójának jelenlétében díszes ünnepség keretében avatták föl az Olasz Kulturintézet székházát abban a szép Sándor-utcai renaissance palotában, amelyben egész 1902 őszeig a magyar képviselőház tartotta üléseit. Ma már nagyon kevesen vannak, akik akár mint képviselők, akár mint karzati látogatók személyes élmény formájában emlékeznének vissza a nemesen egyszerű, de mégis csak nagyon szűk és kényelmetlen nyelven megtartott képviselőházi ülésekre s azokra a még szűkebb és még kényelmetlenebb folyosókra, amelyeken valamikor Deák Ferenc, idősebb Andrássy Gyula, Irányi Dániel, Tisza Kálmán, Szilágyi Dezső s a magyar parlamentarizmus hőskorának más kimagasló egyéniségei keveredtek el az egyszerűbb honatyák közé kedélyes eszmecserére és jóízű anekdotamondásra. Ennek a régi Tisztelt Háznak ízes,

kedves, magyar hangulatú levegőjét a mai nemzedék számára már csak Mikszáth Kálmán mestéri politikai karcolatai őrzik.

Él azonban mégis valaki, aki a Sándor-utcai Tisztelt Ház nemes, úri életének részese volt s éppen olyan éles, kitűnően látó szemmel figyelte az ott zajló eseményeket, mint a híres karcolatok írója, a nagynevű palóc. Ez a valaki: a nyolcvanasztendős Herczeg Ferenc. Ő hozzá fordultunk és megkértük, meséljen nekünk valamit erről a régi letűnt világról, a Sándor-utcai képviselőház egykori életéről.

— Kegyelmes Uram, ma már szinte elképzelni is nehéz, hogy a képviselőház hogyan fért el ebben a szűk és kényelmetlen palotában!

— Igazságtalanok volnánk — felelte Herczeg Ferenc —, ha a Sándor-utcai t. Ház fölött azzal az érzéssel akarnánk napirendre térni, hogy az szűk, kopár és mocskos kis épület volt, semmiképpen sem méltó a magyar parlamentarizmus nagyszerű jelentőségéhez és multjához. Nézetem szerint a régi helynek igenis voltak olyan szembeszökő előnyei, melyekért a dunaparti gótikus palota nem tudott kárpótlást

adni. Ezt nem érzelmi és kegyeleti okokból mondom, hanem a régi és az új Ház előnyeinek és hátrányainak mérlegelése alapján.

— Mikor lett Kegyelmes Úr is részese a Sándor-utcai képviselőház életének?

— 1893-ban lettem első ízben képviselő, a Bánffy Dezső-féle híres választások alkalmával. Híresek azért lettek ezek a választások, mert a kormány akkor szörnyű és sikeres irtóháborút viselt az ellenzéki pártok ellen. Természetesen még a Sándor-utcai Házba vonultam be. Ma is azt hiszem, az a Ház sokkal megfelelőbb kerete volt a magyar politikai életnek, mint ma a dunaparti palota. Szűk volt és a kopárságig puritán, de a kicsi és szegény nemzetet ilyen tanácsház illette meg. Meg kell azonban állapítanom, hogy a Ház atmoszférája nagyon jó volt. Mi képviselők az ülésteremben ott-hon voltunk a szó legbizalmasabb

értelmében, a Házat a magunkénak éreztük, szűk helyiségeiben állandóan szoros érintkezésre

kényeszerültek a pártok. Az újságírók szemben ültek a képviselőkkel, jobbra és balra az elnöktől, az elnök kényelmesen szemmel tarthatta az összes képviselőket, még az egyes karzatlátogatókat is. Mindenki ismerte és ellenőrizte a másikat. Mikor Fenyvesi Fránci zöld ruhát varratott, arról az egész ország értesült. Mikor pedig Csatar Zsiga ugyanolyan fekete selyemsapkával jelent meg az ülésen, mint aminőt az öreg Tisza Kálmán viselt, a többség ebben méltatlan kihívást látott. És ha báró Podmaniczky Frigyes egyszer kivételesen virág nélkül jelent meg a Házban, képviselők és karzatlátogatók azt kérdezték egymástól: hol maradt a piros szegfű?

— Ezeknek a semmiségeknek fölemlítésével azt szeretném bizonyítani, hogy a Sándor-utcai Házban a politikusok tudatában voltak annak, hogy üvegfalak közt élnek, a nyilvánosság, az országos közvélemény, a választó közönség megfigyeli minden mozdulatukat és minden szavukat. Szenvedélyes harcok

persze a Sándor-utcában is tomboltak, főleg a Bánffy-választások után, de azok inkább az ülésteremre korlátozódtak, nem igen csaptak ki a folyosókra és a büfettebe. A karzatlátogatók néhanapján ugyancsak elámultak, ha egy-egy heves parlamenti csata után azt látták, hogy kuruokok és labancok békésen együtt cigarettáznak odakünn. A genius loci bizonyos tárgyilagos lojalitásra

kényszerítette a pártokat. A hely intimitása rászorította őket, hogy valami modus vivendit találjanak a pártközi érintkezésben és ez a modus vivendi a humor volt. A parlamenti humor volt az a speciálisan magyar biztosító szelep, amely levezette a túlnagy feszültséget. Visszaemlékezhetünk, hogy akkoriban a legtöbb újság tréfás és csipkedő hangú országgyűlési karcolatokat közölt, amelyeknek utólréhetetlen mestere Mikszáth Kálmán volt.

— A t. Ház legkülönb két humoristája Beöthy Aldzsi és Barcsay Domokos volt. Két csavaros eszű és szikrázó szellemű magyar, akik az életet és a politikát

a humor madártávlatából tudták csak szemlélni. Az ő jó és rossz élceik feloldottak nem egy veszedelmes feszültséget. Átaluk a parlamenti harcok gyakran családi perlekedéssé szelidültek. Sok tanítványuk akadt a képviselők körében, de utólrni egyik sem tudta őket, a többi parlamenti humorista két lábon járó adomagyűjtemény volt, míg Barcsay és Beöthy csak olyankor mondtak adomát, ha valami aktualitást akartak vele illusztrálni.

— A Tisztelt Ház hogyan fogadta a változást, amikor a Sándor-utcából átköltözött a fényes dunaparti palotába?

— Amikor Széll Kálmán miniszterelnöksége idején az országgyűlés áthurcolkodott a Dunapartra, az új környezet zavarba ejtette és megijesztette az embereket. Ez egy nagyszerű kulissza volt, amit az angломánia állított a Duna partjára, miközben a Temze-parti parlamenti palota

járt az eszében. Az új országház stílusa idegenszerű volt, arányai gigantikusak, díszítése szemképráztató, az egészet valami hideg és erőszakolt pathetikus hangulat jellemezte. Itt senki sem volt otthon, valamint a vásártéren sem lehet otthon az ember. A pártok nagyobb távolságba jutottak, de lelkileg is eltávolodtak

egymástól. A családi megbeszélésekből népgyűlések lettek. A t. Ház humorából ironia és maró szatira. Csakhamar bekövetkezett a magyar közélet katasztrófális züllése, ennek természetesen elsősorban történelmi és szociális okai voltak, de meg vagyok róla győződve, hogy a gótikus palotát is terheli valami felelősség, hogy a pártok annyira elidegenedtek egymástól és hogy a politikai viták időközönként annyira elvadultak. Az ülésterem architektúrájának ünnepies páthosza magában is elég ok volt arra, hogy fegyelmetlen lelkekből ellentmondást és romboló ösztönöket váltson ki. Én például nem tudnám elképzelni, hogy a régi Házban a tettelegességig fajuló összetűzések, rendőri beavatkozások és az ülésteremben leadott revolverlövésések előfordulhattak volna. Ezért én, miközben a gótikus palotában tomboló viharokat figyeltem — és az első világháború előtt és alatt erre bőven volt alkalom! — gyakran valami honvágyfélélet éreztem a Sándor-utcai t. Ház után. Azt persze én is tudom, hogy a dunaparti palota a főváros profiljának gyönyörű érdekessége.